

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 26 lutego 2016 roku (data nadania w urzędzie pocztowym k. 68v) O. T., pełnomocnik J. R. wniósł o zatwierdzenie złożonego w dniu 23 lutego 2016 roku oświadczenia o uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia złożonego przez pełnomocnika w imieniu J. R. przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w W., II Wydział Cywilny w piśmie z dnia 24 kwietnia 2015 roku, a odebranego przez Sąd w dniu 27 sierpnia 2015 roku podczas rozprawy w sprawie II Ns 982/15, treścią którego było odrzucenie spadku po I. R., zmarłej w dniu 24 października 2014 roku w W. i tam też stale zamieszkałej. Nadto pełnomocnik J. R. w jego imieniu oświadczył w niniejszej sprawie, że spadek po I. R., zmarłej w dniu 24 października 2014 roku w W. i tam też stale zamieszkującej przyjmuje wprost. W konsekwencji powyższego wnioskodawca wniósł o stwierdzenie, że spadek po I. R., ostatnio stale zamieszkałej w W. przy u. L. K. 41 m. 145, zmarłej w dniu 24 października 2014 roku w W. nabyli na podstawie ustawy wprost: mąż – M. R. oraz syn – J. R., każdy po 1/2 części spadku.

Uzasadniając swoje stanowisko wnioskodawca wskazał, że mieszka na stałe poza granicami kraju, tj. w Szwajcarii. Po śmierci matki – I. R. oznajmił ojcu, że jego wolą jest by ten odziedziczył w całości spadek po zmarłej. W skład spadku wchodzi bowiem jedynie lokal mieszkalny, w którym rodzice wnioskodawcy wspólnie mieszkali przez kilkadziesiąt lat. By osiągnąć ten cel, mężczyźni rozważali bądź odrzucenie spadku przez syna, co w ich ocenie miało skutkować stwierdzeniem nabycia spadku przez M. R., albo przyjęcie spadku przez obydwu spadkobierców ustawowych, a następnie darowanie ojcu przez syna udziału w lokalu. Wobec uznania, iż dogodniejsza jest pierwsza z wymienionych opcji J. R. odrzucił spadek po swojej matce, będąc błędnie przekonany, że spowoduje to dziedziczenie w całości spadku przez jego ojca M. R.. Uczestnik wykrył swój błąd na rozprawie w dniu 3 lutego 2016 r. w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej I. R. (Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Północ sygn. akt: II Ns 661/15), kiedy to Sąd wskazał, jakie są skutki prawne złożonego oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz wezwał do udziału siostrę przyrodnią zmarłej E. L. i brata przyrodniego zmarłej J. A.. (pismo k. 57-62)

Na rozprawie w dniu 06 grudnia 2016 roku wnioskodawca podtrzymał stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 26 lutego 2016 roku, natomiast uczestnicy M. R., J. A. oraz E. L. poparli wniosek. (k 105)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie.

W dniu 24 października 2014 roku w W. zmarła I. R.. W chwili śmierci kobieta pozostawała w związku małżeńskim z M. R.. Małżeństwo miało jednego syna – J. R., stale zamieszkującego w Szwajcarii. I. R. miała dwoje przyrodniego rodzeństwa E. L. i J. A..

W skład spadku po zmarłej wchodzi jedynie lokal mieszkalny, w którym mieszkała ona wraz z mężem przez kilkadziesiąt lat. Wobec powyższego J. R., chcąc by cały lokal odziedziczył jego ojciec M. R., uzgodnił z nim, po uzyskaniu porady od radcy prawnego O. T., że najlepszym sposobem na osiągnięcie tego celu będzie odrzucenie przez syna zmarłej spadku. Mężczyźni nie zwrócili uwagi na fakt, iż po odrzuceniu spadku przez J. R. ktoś inny może dziedziczyć po zmarłej, tj. jej rodzeństwo przyrodnie.

J. R. ma wyższe wykształcenie, a od lipca 2014 roku mieszka za granicą.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił opierając się na bezspornych twierdzeniach stron mając na względzie dyspozycje przepisu art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c., które na mocy art. 13 § 2 k.p.c. znajdują zastosowanie również w niniejszej sprawie, oraz zeznaniach uczestnika M. R., które w ocenie Sądu były wiarygodne, bowiem korespondowały z twierdzeniami pozostałych uczestników, a zwłaszcza z twierdzeniami same wnioskodawcy.

Zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają również dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Na podstawie art. 230 k.p.c. gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Dlatego Sąd

uznał za prawdziwe twierdzenia wnioskodawcy i uczestników, wobec stwierdzenia, iż okoliczności te nie były sporne między stronami.

Sąd zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie.

Na mocy art. 1019 k.p.c. możliwe jest uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonych pod wpływem błędu lub groźby. Do występujących przy ich składaniu wad oświadczeń woli stosuje się art. 82-88 k.c. z tym zastrzeżeniem, iż uchylenie się od skutków prawnych złożonych oświadczeń powinno nastąpić przed Sądem i powinno być przezeń zatwierdzone. Nadto spadkobierca oświadcza jednocześnie, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Zgodnie z treścią art. 84 § 1 zd. 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. § 2 powołanego przepisu stanowi, że można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Reasumując należy stwierdzić, że spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu, jeżeli błąd dotyczył treści oświadczenia i był istotny.

W judykaturze i doktrynie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym błąd dotyczący treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może dotyczyć w szczególności osoby spadkodawcy, tytułu powołania do dziedziczenia lub stanu majątku spadkowego. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela stanowisko, zgodnie z którym nie można uznać, że błędem prawnie doniosłym jest błąd dotyczący pobudek czy motywów działania spadkobiercy, albowiem nie dotyczy on treści dokonywanej czynności prawnej. (Knabe Jakub, Komentarz do art. 1019 Kodeksu cywilnego [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, [red. J. Ciszewski], Lex 2014; Skowrońska – Bocian E., Wierciński J., Komentarz do art. 1019 Kodeksu cywilnego, [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki, Lex 2013; Niezbecka E., Komentarz do art. 1019 Kodeksu cywilnego [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, [red. A. Kidyba], Lex 2015). Również Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wskazuje, że błędem w rozumieniu art. 84-88 k.c. jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o czynności prawnej, przy czym niezgodność ta może dotyczyć zarówno faktów, jak i prawa. Błąd w znaczeniu wady oświadczenia woli określanej jest jako błąd postrzegania („widzenia”), w odróżnieniu od błędu przewidywania i wnioskowania, które należą do sfery motywacyjnej podmiotu dokonującego czynności prawnej i tworzą pobudkę, pod wpływem której wyrażone zostało oświadczenie woli uznane następnie przez oświadczonego za „błąd”, gdy okazało się, że oświadczenie nie osiągnęło zamierzonego i przewidywanego celu. Ten ostatni zaś rodzaj błędu, jako dotyczący pobudki, a nie treści czynności prawnej nie może wywołać skutku w postaci uchylenia się od złożonego świadczenia woli (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2000 roku, sygn. akt: IV CKN 179/00). Także w wyroku z dnia 19 października 2000 roku (sygn. akt: III CKN 963/98) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, zgodnie z którym niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego (art. 84 k.c.). Warunkiem prawnej doniosłości błędu w świetle art. 84 k.c. jest przede wszystkim to, aby błąd składającego oświadczenie woli dotyczył treści czynności prawnej. Przepis ten zakłada więc istnienie po stronie składającego oświadczenie woli mylnego wyobrażenia o treści tego oświadczenia.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należało uznać, iż błąd na jaki powołuje się wnioskodawca nie stanowi błędu prawnie doniosłego w rozumieniu art. 84 k.c. Oświadczenie woli złożone przez J. R. w przedmiocie odrzucenia spadku po zmarłej matce zostało złożone nie pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej, lecz na skutek nietrafnego przewidywania. Okoliczności, na które powołuje się wnioskodawca nie świadczą o tym, aby był on w czasie składania oświadczenia o odrzuceniu spadku w błędzie. Przeciwnie, okoliczności, które w ocenie stron postępowania stanowiły o pozostawaniu J. R. w błędzie, w rzeczywistości nie łączyły się z mylnym wyobrażeniem o jakiejś okoliczności zewnętrznej, lecz były skutkiem wadliwego przewidywania następstw dokonanej czynności. Nie ulega bowiem wątpliwości, że wnioskodawca składając za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika

oświadczenie o odrzuceniu spadku wiedział, że w wyniku tej czynności zostanie wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Takie również było zamierzenie wnioskodawcy. Jak bowiem wskazuje on na uzasadnienie przedstawionego stanowiska, wnioskodawca chciał przekazać swój udział w spadku ojcu, zaś ta droga do osiągnięcia zamierzonego celu wydawała mu się najwłaściwsza.

Wobec powyższego oczekiwanie, by w wyniku złożonego oświadczenia do całości spadku został powołany ojciec wnioskodawcy, a następnie zorientowanie się, że po zmarłej I. R. do dziedziczenia mogą być powołane również inne osoby, wskazuje na błąd w zakresie sfery motywacyjnej, który jest prawnie obojętny, w odróżnieniu od błędu dotyczącego treści czynności prawnej.

Na marginesie jedynie należy wskazać, iż w ocenie Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie nieistotna była kwestia specjalizacji pełnomocnika wnioskodawcy w zakresie prawa autorskiego, wobec pełnej świadomości tego faktu wnioskodawcy i jego ojca. Sąd podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 roku, sygn. akt: I CSK 33/11, zgodnie z którym w żadnym wolnym zawodzie, zwłaszcza o bardzo szerokim zakresie przedmiotowym (jak np. lekarz i prawnik) nie ma się kompetencji w pełnym zakresie, lecz powszechnie występują specjalizacje. Dotyczy to również adwokata [radcy prawnego], który powinien się podejmować sporządzania opinii i reprezentowania strony w zakresie takich dziedzin prawa, które dobrze zna od strony normatywnej, teoretycznej i zastosowania w praktyce, zwłaszcza poprzez orzecznictwo, a także uwzględniając wystarczające doświadczenie zawodowe i życiowe. W niniejszej sprawie mocodawca radcy prawnego O. T. miał świadomość specjalizacji prawnika, z którego usług skorzystał, będącego przyjacielem rodziny. Mimo tego nie zdecydował się jednak na skorzystanie z usług profesjonalisty specjalizującego się w sprawach spadkowych. Wnioskodawca, jako człowiek rozsądny, powinien mieć na względzie, iż porady udzielane przez osobę niespecjalizującą się w zakresie spraw spadkowych mogą okazać się chybione. W ocenie Sądu działania J. R. nie można ocenić pozytywnie w zakresie dołożenia należytej staranności przy składaniu oświadczenia woli o odrzuceniu spadku. Chęć szybkiego rozstrzygnięcia kwestii spadkowych i przekazanie swojej części spadkowej ojcu, pobieżne zaznajomienie się z kwestiami spadkowymi od osoby co prawda legitymującej się tytułem radcy prawnego, lecz nieposiadającej doświadczenia w tego typu sprawach, przy pełnej świadomości wnioskodawcy co do tego faktu, należało uznać za okoliczności obciążające składającego oświadczenie woli, w żaden sposób nieusprawiedliwiających odmiennego od założonego przewidzienia skutków dokonanej czynności.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy nie znajdując podstaw do uwzględnienia wniosku J. R. orzekł, jak w sentencji postanowienia.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować
2. doręczyć odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi M. R. – adw. K. K..

SSR Grzegorz Zawadzki

15.12.2016 r.